
Naam organisatie	Provincie Fryslân
Ter attentie van	Aan de heren Friso Douwstra en Matthijs de Vries, leden van Gedeputeerde Staten van de Provincie Fryslân, Aan de leden van Provinciale Staten in de Provincie Fryslân
Ons Kenmerk	20260428_Eerste ambtelijke reactie concept Havenvisie Fryslân_HNF
Kopie aan	Bestuur HNF, Raad van Advies HNF

Datum 28 april 2026

J.J. Feenstra
Voorzitter
0651174876
jjfeenstra@hotmail.com

HNF-reactie-Havenvisie

Aan de leden van Gedeputeerde Staten in de Provincie Fryslân,
Aan de leden van Provinciale Staten in de Provincie Fryslân,

Het Haven Netwerk Fryslân (HNF) spreekt haar waardering uit over de formidabele stap die de provincie Friesland heeft gemaakt met het door het College van Gedeputeerde Staten (GS) vaststellen en presenteren van de Integrale Havenvisie Fryslân op 31 maart 2026.

HNF waardeert en onderschrijft met veel enthousiasme de klinkende ambitie dat vervoer over het water in 2050 weer de norm is.

We realiseren ons dat de provincie niet eerder een integraal beleidskader voor de havensector had opgesteld en daarom complimenteren wij de opstellers met de goede leesbaarheid, het inhoudelijk nagenoeg complete karakter van deze nota en de daarin gemaakte strategische beleidskeuzen.

Het opstellen van een provinciale havenvisie kent een meerjarige voorgeschiedenis, die gestart is met de breed ondersteunde Statenmotie van 21 sept 2022 waarin GS werd opgeroepen om een visie voor het Friese havennetwerk op te stellen.

Op 27 jan 2023 heeft GS in haar beantwoording van de Statenvragen van de CU van 30 nov 2022 aangekondigd dat de provincie in overleg met gemeenten en het Haven Netwerk Fryslân een visie gaat ontwikkelen over water-gerelateerde bedrijventerreinen en circulaire grondstofstromen. Tevens werd toegezegd dat als meerwaarde zou blijken deelname van de provincie aan het netwerk zal worden overwogen.

In het voorjaar van 2023 heeft HNF de betrokken gedeputeerden, fractievoorzitters en woordvoerders gesproken en geïnformeerd over de waarde en potentie van het Friese havennetwerk, zoals neergelegd in ons schrijven aan de voorzitters van de fracties in Provinciale Staten (PS) in april 2023.

Met vreugde en instemming hebben we geconstateerd dat het verzoek van HNF door de college-partijen werd opgenomen in het

Bestuursakkoord van juli 2023, waarin werd aangegeven dat GS met een integrale Friese havenvisie zou komen.

In deze reactie besteden we graag aandacht aan die punten die wij van harte onderschrijven. Allereerst zijn wij verheugd dat met deze visie een tijdperk wordt afgesloten van afzonderlijke beleidskeuzes en incidentele projecten. Aansluitend reiken we enkele voorstellen aan voor het komende Statendebat en de nadere uitwerking van de Havenvisie tot een Uitvoeringsprogramma.

Dat de provincie kiest voor een integrale koers, waarmee in samenhang gekeken wordt naar thema's die samen komen in de Friese havens zoals ruimte en economie, mobiliteit en energie, duurzaamheid en circulair, doet recht aan de opgaven voor en de potenties van de Friese havens.

Het benoemen van de gemeenten als belangrijke partner maakt het geheel congruent en richtinggevend. Niet alleen vanwege de publieke verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de gemeenten, maar vooral ook vanwege het benutten van de verschillende regionale havenkarakteristieken en dito toekomstgerichte potenties. Dat daarbij de nadruk wordt gelegd op het belang van publiek-private samenwerking versterkt de voorgestelde aanpak. Het bereiken van de genoemde ambitie is wat het HNF betreft een enorme samenwerkingsopgave voor en gezamenlijk met de publieke en private partijen.

HNF ondersteunt de stellingname in de Havennota dat de samenwerking niet vrijblijvend kan zijn, maar gecoördineerd, georganiseerd en structureel moet worden opgepakt, ingericht en verankerd. Wij onderschrijven dat met deze Havenvisie de vorming van een eenduidig Fries havensysteem in een hogere versnelling en perspectief-biedende richting wordt gebracht. Gedreven door een strategische publiek-private samenwerking werken we zo samen aan een integraal en samenhangend havensysteem, waarvoor HNF met de presentatie van haar Strategische Agenda in oktober 2022 de eerste fundamenten heeft gelegd.

Het feit dat gekozen wordt voor een koersdocument dat helderheid biedt in richting en prioriteiten, maar ruimte laat voor nadere uitwerking maakt het document aansprekend en uitnodigend voor de betrokken partners.

Wij waarderen dat de provincie ziet welke waarde HNF heeft in de benodigde samenwerking, zowel in de afgelopen periode als nu en in de komende periode. HNF zet graag haar brede samenstelling, positie, kennis en contacten in om met de private en publieke partners de genoemde ambitie in te vullen en om de in de koerslijnen benoemde ontwikkelingen gezamenlijk in beweging te brengen.

De visie maakt duidelijk dat HNF haar strepen heeft verdiend als platform en aanjager om de samenwerking en de operationele optimalisaties met bedrijven, havens en gemeenten verder te brengen. Ook voor de koerslijnen ruimtelijke samenhang, gezamenlijke profilering en positionering zetten wij graag onze contacten en mogelijkheden, expertise en netwerk in.

Aanvullend brengen we graag de volgende punten onder de aandacht van de leden van GS en PS in de provincie Fryslân.

Bestuurlijk overleg

Om onnodige bestuurlijke drukte en nieuwe overlegstructuren te voorkomen nodigen we de provincie uit om voor de uitwerking van de visie naar een uitwerkingsprogramma aan te sluiten bij het reeds bestaande Bestuurlijk Overleg Ports of Fryslân (PoF-B). Voor dit Bestuurlijk Overleg zijn alle wethouders van de Friese binnenhavens uitgenodigd. De voorbereiding wordt verzorgd door het Ambtelijke Overleg Ports of Fryslân (PoF-A), waar de provincie al onderdeel van uitmaakt. HNF is faciliterend aan het BO en zorgt voor agendasetting, organisatie en voor de opvolging van de afspraken.

Met het versterken van het Bestuurlijk Overleg sluit Fryslân aan bij de landelijke trend van regionale havensamenwerking, waarbij we verwijzen naar Port of Zwolle, Port of Twente, Blueports Limburg, Brabant Ports en Gelreports.

Regionale samenwerking maakt verdere professionalisering van het havenbeheer mogelijk evenals kostenbesparing bij gezamenlijke investeringen in digitalisering, opdrachten voor baggerwerkzaamheden, onderhoud en beheer, etc.

Deze ontwikkelingen versterken het investeringsklimaat en bieden de gebruikers een eenduidig, herkenbaar beeld van de nu nog gefragmenteerd opererende Friese havens.

HNF-voorstel: Provincie sluit aan bij Bestuurlijk Overleg Ports of Fryslân.

Digitalisering

HNF heeft met partners het zogenoemde project Optimalisatie Haven Operaties (OHO) uit haar Strategische Agenda uitgevoerd en geconstateerd dat de Friese havens geen eenduidige digitale omgeving kennen. Enkele havens (Harlingen, Drachten) maken gebruik van Shiplogic, de andere havens ontberen een digitaal Haven Management Systeem (HMS).

Met een HMS zoals Shiplogic worden de dagelijkse taken van de havenmeesters ondersteund, kunnen ligplaatsen worden gereserveerd en toegewezen, kan het havengeld worden geïnd en worden de schippers geïnformeerd over actuele vaarweginformatie en de voorzieningen in de haven (brandstof, walstroom, afval, water, auto-losplaatsen, etc).

HMS biedt de gebruikers eenduidige informatie over de Friese havens. En HMS brengt de inkomsten uit havengelden voor de gemeenten op orde, zo nam in Drachten na de invoering van Shiplogic de jaarlijkse inkomsten toe van 20.000 naar 130.000 euro. Deze middelen kunnen vervolgens weer worden geïnvesteerd in de kwaliteit van de haven, ten gunste van de gebruikers. In de Havennota wordt geconstateerd dat het Friese havensysteem nu gefragmenteerd is en zich moet ontwikkelen tot een onderling koppelbaar en op landelijke systemen aangesloten digitaal havensysteem. Met een eenmalige investering in de aanleg van een Fries digitaal havensysteem kan deze verbinding tot stand worden gebracht en een onbenut potentieel worden verminderd. Het in alle Friese havens kunnen beschikken over een HMS vergt een eenmalige investering in de aanleg. HNF stelt voor dat de provincie als stimulans deze eenmalige investeringskosten vergoed. De jaarlijkse exploitatiekosten kunnen vervolgens door de gemeenten worden gedragen uit de extra ontvangen havengelden.

HNF-voorstel: provincie vergoedt de eenmalige investering in een gezamenlijke HMS voor alle Friese havens.

Hoofdvaarweg én zijstructuren

HNF onderschrijft de strategische keuze voor een dragende hoofdvaarwegenstructuur. De provincie maakt hiermee een heldere, gedurfde en te waarderen keuze, die bepalend is voor de ruimtelijke en economische ontwikkeling van de Friese havensector.

De Havenvisie benoemt terecht de kracht van een gespreid havennetwerk, inclusief de bijbehorende hoofd- en zijstructuren. Tegelijkertijd constateren wij dat het perspectief op de kwaliteit, capaciteit en robuustheid van deze zijstructuren onderbelicht blijft. Voor de regionale economie is niet alleen spreiding van belang, maar vooral ook de bereikbaarheid van de verschillende havens voor schepen van voldoende omvang.

Het vervoer over water vraagt om een goed functionerende hoofdvaarwegenstructuur die geschikt is voor grotere schepen, aangevuld met een netwerk van regionale verbindingen dat deze schaal ondersteunt en versterkt. Daarbij gaat het om het waarborgen van een samenhangend systeem waarin ook regionale havens volwaardig aangesloten zijn op het hoofdnetwerk. Bij de transitie van weg naar water is bundeling van ladingstromen essentieel om efficiënte en rendabele inzet van scheeps capaciteit mogelijk te maken. Dit vraagt om samenwerking tussen verladers en transporteurs, maar ook om infrastructuur die voldoende schaal, betrouwbaarheid en voorspelbaarheid biedt. Beperkingen in vaarwegen kunnen hierbij een rem vormen op de economische potentie van watergebonden bedrijvigheid.

Daarnaast vraagt HNF aandacht voor de maritieme bereikbaarheid van Fryslân. Voor zeehaven Harlingen is een goede en betrouwbare toegang via de Waddenzee en Noordzee, inclusief vaargeulen zoals het Boontjes en het Zuiderstortemelk, van essentieel belang. Deze verbindingen vormen een onmisbare schakel tussen het Friese havennetwerk en (inter-) nationale logistieke stromen en verdienen een expliciete plaats binnen de Havenvisie. HNF pleit er daarom voor om, naast de strategische keuze voor de hoofdvaarwegenstructuur, nadrukkelijk aandacht te besteden aan de kwaliteit, capaciteit en toekomstbestendigheid van zowel de zijvaarwegen als de maritieme toegang. Alleen zo kan een evenwichtig, robuust en economisch krachtig havensysteem ontstaan waarin zowel zee- en binnenhavens als regionale economische en logistieke hubs optimaal kunnen functioneren.

HNF-voorstel: balans tussen hoofdvaarweg en zijstructuren en een goede maritieme bereikbaarheid.

Kwaliteit infrastructuur

In de Havenvisie wordt terecht aandacht gevraagd voor de staat van onderhoud van kunstwerken, een bepalende randvoorwaarde voor het functioneren van het gehele Friese havensysteem: één belemmering raakt de capaciteit van een gehele transportas. De beperkte beschikbaarheid van Rijksmiddelen voor beheer en onderhoud is bekend. En de beschikbare middelen worden niet altijd proportioneel toebedeeld voor beheer en onderhoud in Fryslân, hoewel onze regio verhoudingsgewijs een omvangrijk vaarwegennetwerk telt.

Tevens vervult de verbinding Lemmer-Delfzijl een nationaal én internationaal belang bij het veiligstellen van het transport via Noord-Duitsland naar het Ruhrgebied in tijden van geringe waterstanden op de Rijn.

Tegen deze achtergrond bepleit HNF om gerichte aandacht voor het bakbeheer (diepgang en doorvaart breedtes) om een ongestoorde bereikbaarheid te kunnen waarborgen. HNF bepleit dat de provincie een strategisch overleg organiseert met de verschillende vaarwegbeheerders om tot een gezamenlijk bakbeheer en strategische prioritering van investeringen te komen.

Te overwegen valt dat de provincie met het Rijk een overeenkomst sluit om vanuit haar financiële reserve voor-investeringen in het benodigd bakbeheer te kunnen financieren, die het Rijk in een gegarandeerd aflossingsritme (met rente) aflost, zodat zowel de bereikbaarheid in de provincie als de omvang van haar financiële reserve geborgd zijn en blijven.

Het omvangrijke Friese haven- en vaarwegsysteem en het borgen van de verbinding met Duitsland rechtvaardigen het opzetten van een dergelijke voor-financiering tussen de provincie en het Rijk.

HNF-voorstel: toereikende bereikbaarheid gehele netwerk.

Veiligheid

In de Havennota wordt aangegeven dat beroepsvaart en recreatievaart veelal van dezelfde infrastructuur gebruik maken en dat verwacht mag worden dat beide sectoren de komende periode een zekere groei zullen doormaken. Deze ontwikkeling leidt tot een intensief gebruik van vaarwegen, sluisen en bruggen en agendeert het belang van veiligheid.

Ten gunste van veilig varen bepleit HNF het gebruik van gescheiden vaarroutes, waar mogelijk fysiek, waar nodig op dezelfde vaarweg middels een duidelijke bebording, maar dan ook met gerichte handhaving.

En HNF roept de vaarwegbeheerders en vaarweggebruikers op tot intensieve afstemming en samenwerking, bewustwording en voorlichting binnen het project "Varen doe je samen".

HNF-voorstel: gescheiden vaarroutes voor veilig varen.

Modal shift

In de Havenvisie presenteert de provincie als haar ambitie dat het vervoer over het water in 2050 weer de norm is. Maar ze merkt ook op dat het verplaatsen van vervoer van weg naar water niet vanzelf gaat. Modal shift kan georganiseerd worden door een regionale makelaar ladingstromen te laten bundelen, modal shift kan gestimuleerd worden met subsidies.

Het inzetten van rijksmiddelen ten gunste van modal shift is echter beperkt tot de nu bestaande goederencorridors.

HNF biedt aan de huidige provinciale/regionale lobby te versterken, gericht op realisatie van Goederenvervoercorridor Noordoost, juist ook om daarmee rijksmiddelen beschikbaar te maken voor het stimuleren van modal shift in Fryslân.

HNF-voorstel: versterk lobby Corridor Noord

Met vertrouwen in de prettige en constructieve samenwerking kijken we uit naar de volgende fase van deze Integrale Havenvisie bij het opstellen en uitwerken van het Uitvoeringsprogramma. Passend bij de samenwerking staan we open om deze reactie nader toe te lichten en het gesprek hierover voort te zetten.

Deze reactie wordt onderschreven door de aan het Bestuurlijk Overleg Port-of-Fryslân deelnemende havenwethouders.

Met vriendelijke groet,
Jaap Jelle Feenstra,
Voorzitter Haven Netwerk Fryslân (HNF).